

Správa o výsledku kontroly 2024

Financovanie cirkví a náboženských spoločností z kapitoly Ministerstva kultúry Slovenskej republiky

Najvyšší kontrolný úrad SR
Ľubomír Andrassy, predseda

Kontrolovali sme

Ministerstvo kultúry SR, ktoré je ústredným orgánom štátnej správy, okrem iného, aj pre vzťahy s cirkvami a náboženskými spoločnosťami. Registrovaným cirkvám a náboženským spoločnostiam poskytuje príspevok, určený na podporu financovania ich činnosti. V rokoch 2019 až 2023 bol cirkvám a náboženským spoločnostiam poskytnutý príspevok štátu v celkovej výške 261,8 mil. eur.

Ako sme postupovali

Kontrola bola vykonaná v súlade so zákonom o NKÚ SR a so štandardmi, ktoré vychádzajú zo základných princípov medzinárodných štandardov najvyšších kontrolných inštitúcií (ISSAI). Kontrolovaným obdobím boli roky 2019 až 2023 a súvisiace obdobia.

Prečo sme kontrolovali

Významným zdrojom financovania registrovaných cirkví a náboženských spoločností na Slovensku je príspevok štátu, poskytovaný z rozpočtovej kapitoly Ministerstva kultúry SR. Od roku 2020 sa zmenil výpočet výšky príspevku aj jeho účelové určenie. Z cca 17 mil. eur v roku 2000 vzrástol príspevok štátu na vyše 59 mil. eur v roku 2024.

Čo sme zistili

Kontrola NKÚ SR bola zameraná na plnenie vybraných úloh Ministerstva kultúry SR v oblasti štátnej politiky a výkonu štátnej správy na úseku cirkví a náboženských spoločností, najmä v oblasti poskytovania príspevku štátu cirkvám a náboženským spoločnostiam a kontroly jeho použitia zo strany ministerstva. Kontrolou jednotlivých oblastí bolo zistené:

- Slovenská republika garantuje náboženskú slobodu Ústavou Slovenskej republiky, Ústavným zákonom č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd, Základnou zmluvou medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou a zákonom o slobode náboženskej viery. K 31. 12. 2023 bolo registrovaných 18 cirkví a náboženských spoločností.
- V rokoch 2019 až 2023 bol z rozpočtovej kapitoly Ministerstva kultúry SR poskytnutý príspevok štátu 14 registrovaným cirkvám a náboženským spoločnostiam. Štyri registrované cirkvi a náboženské spoločnosti – Bahájske spoločenstvo, Cirkev Ježiša Krista Svätých neskorších dní, Svedkovia Jehovovi a Kresťanské zbory o poskytnutie príspevku v týchto rokoch nepožiadali.
- Ministerstvo kultúry SR postupovalo pri výpočte a poskytovaní príspevku štátu v súlade so zákonom o finančnej podpore činnosti cirkví a náboženských spoločností. Správne zohľadňovalo hodnoty priemernej miery medziročného rastu inflácie a valorizácie plátov zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme. Mesačné príspevky boli poskytované v zákonom stanovenom termíne a výške. Suma ročného príspevku cirkvám a náboženským spoločnostiam bola zverejnená na webovom sídle ministerstva.
- Štatút Ministerstva kultúry SR nebol aktualizovaný v súlade so zákonom o finančnej podpore činnosti cirkví, podľa ktorého štát poskytuje finančnú podporu na činnosť registrovaných cirkví a náboženských spoločností.
- Ministerstvo kultúry viedlo evidenciu všetkých právnických osôb podľa zákona o slobode náboženskej viery, vrátane tých, ktoré odvodzujú svoju právnu subjektivitu od cirkví a náboženských spoločností. K 31. 12. 2023 evidovalo 2 963 cirkevných právnických osôb. Podmienky evidencie cirkevných právnických osôb boli upravené vo vnútornom predpise ministerstva, nie formou všeobecne záväzného právneho prepisu.
- Pri kontrole spisovej dokumentácie vybranej vzorky 58 zaevidovaných subjektov bolo zistené, že v troch prípadoch sa v spisovej dokumentácii nenachádzali požadované údaje a dokumentácia v takom rozsahu, ako upravovali platné a účinné podmienky evidencie (rozsah oprávnenia štatutárneho zástupcu konať za subjekt, zriaďovacia listina, základný dokument – najmä štatút, stanovy, poriadok).
- Ministerstvo kultúry SR nevykonalo administratívnu finančnú kontrolu vyúčtovania príspevku štátu v rokoch 2019 až 2021 a refundácie finančných nákladov na geodetické práce, poskytnutých v rokoch 2019 a 2020, čo nebolo v súlade so zákonom o finančnej kontrole a audite.

Čo odporúčame

Najvyšší kontrolný úrad SR odporúča Ministerstvu kultúry SR:

- vytvoriť pre cirkevný odbor užívateľsky prívetivé softvérové prostredie s cieľom zníženia administratívnej záťaže, optimalizácie, zefektívnenia a zjednotenia procesu evidencie cirkevných právnických osôb,
- upraviť podmienky evidencie cirkevných právnických osôb všeobecne záväzným predpisom.

VÝKON KONTROLNEJ AKCIE

Účel kontrolnej akcie

Účelom kontrolnej akcie bolo získanie uistenia o dodržiavaní všeobecne záväzných právnych predpisov pri poskytovaní a kontrole použitia príspevkov štátu cirkvám a náboženským spoločnostiam zo strany Ministerstva kultúry SR. NKÚ SR preveril výkon štátnej správy v oblasti vzťahov štátu s cirkvami a náboženskými spoločnosťami, dodržiavanie legislatívy pri poskytovaní príspevku štátu cirkvám a náboženským spoločnostiam a kontrole vyúčtovania finančného príspevku štátu.

Rámec kontrolnej akcie

K metódam a technikám, ktoré boli uplatnené počas výkonu kontroly, patrili najmä: štúdium všeobecne záväzných právnych predpisov a interných predpisov, preskúmanie predloženej dokumentácie a dokladov, písomné stanoviská k predmetu kontroly a rozhovory so zamestnancami. Na dosiahnutie účelu kontroly bol použitý detailný spôsob preverovania vzorky, vybranej na základe profesionálneho úsudku kontrolóra. Kontrolovaným obdobím boli roky 2019 až 2023 a súvisiace obdobia.

Výsledky kontrolnej akcie

Slovenská republika garantuje náboženskú slobodu Ústavou Slovenskej republiky, Ústavným zákonom č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd, Základnou zmluvou medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou a zákonom o slobode náboženskej viery. Tieto právne normy upravujú slobodu svedomia, viery a náboženského vyznania a poskytujú garancie pre dodržiavanie základných ľudských práv a slobôd.

Cirkvi alebo náboženské spoločnosti v zmysle zákona o slobode náboženskej viery predstavujú dobrovoľné združenia osôb rovnakej náboženskej viery v organizácii utvorenej podľa príslušnosti k náboženskej viere na základe vnútorných predpisov príslušnej cirkvi alebo náboženskej spoločnosti. Sú právnickými osobami, môžu sa vzájomne združovať, utvárať komunity, rehole, spoločnosti a obdobné spoločenstvá. Svoje záležitosti, najmä ustanovovanie orgánov, duchovných, zriaďovanie rehoľných a iných inštitúcií, si spravujú nezávisle od štátnych orgánov. Štát uznáva len tie cirkvi a náboženské spoločnosti, ktoré sú registrované. Registrovaným cirkvám a náboženským spoločnostiam poskytuje významnú podporu pri výkone ich náboženskej a verejnoprospešnej činnosti, garantuje ich právne postavenie a možnosti pôsobenia vo verejnom živote.

Ministerstvo kultúry SR zabezpečuje, v súlade s kompetenčným zákonom, výkon štátnej správy na úseku cirkví a náboženských spoločností. Rešpektuje ich ako právne subjekty „sui generis“, uznáva ich miesto v spoločnosti a spolupracuje s nimi na základe partnerskej spolupráce, pričom nezasahuje do ich vnútorných záležitostí.

Hlavným zdrojom financovania registrovaných cirkví a náboženských spoločností na Slovensku je príspevok štátu, poskytovaný z rozpočtovej kapitoly Ministerstva kultúry SR. Do roku 2019 bol príspevok štátu určený na úhradu osobných požitkov duchovných, sociálne zabezpečenie, náhradu cestovných, sťahovacích a iných výdavkov a vecných nákladov podľa osobitného predpisu. Účel poskytnutia príspevku štátu vychádzal zo zákona o hospodárskom zabezpečení cirkví a nariadenia vlády SR č. 299/2007 Z. z. o úprave osobných požitkov poskytovaných duchovným cirkvám a náboženských spoločností v znení neskorších predpisov. Obidva predpisy boli účinné do 31. 12. 2019. Podľa zákona o finančnej podpore činnosti cirkví, účinného od 1. 1. 2020, je príspevok štátu určený na podporu financovania činnosti cirkví a náboženských spoločností, na bohoslužobné aktivity, výchovné aktivity, kultúrne aktivity a charitatívne aktivity, na náklady cirkví a náboženských spoločností, súvisiace s výkonom jej činnosti v postavení zamestnávateľa a na ich prevádzkové náklady.

Kontrolou NKÚ SR bolo zistené, že Ministerstvo kultúry SR neaktualizovalo štatút v nadväznosti na nový zákon o finančnej podpore činnosti cirkví a nepredložilo ho na schválenie vláde SR, čím nepostupovalo v zmysle kompetenčného zákona.

V rokoch 2019 až 2023 bol z rozpočtovej kapitoly Ministerstva kultúry SR poskytnutý príspevok štátu 14 registrovaným cirkvám a náboženským spoločnostiam. Štyri z nich – Bahájske spoločenstvo, Cirkev Ježiša Krista Svätých neskorších dní, Svedkovia Jehovovi a Kresťanské zbory o poskytnutie príspevku v týchto rokoch nepožiadali.

Výšku poskytnutého príspevku jednotlivým cirkvám a náboženským spoločnostiam a percentuálny podiel na celkovom poskytnutom príspevku v rokoch 2019 až 2023 udáva tabuľka 1.

Tabuľka 1 Výška poskytnutého príspevku v eurách a percentuálny podiel na celkovom príspevku

Cirkev	2019	Podiel	2020	Podiel	2021	Podiel	2022	Podiel	2023	Podiel
Rímskokatolícka cirkev v SR	31 251 336	65,49	34 538 722	66,81	34 769 455	66,89	35 448 207	67,14	39 349 550	68,32
Evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku	4 793 002	10,04	5 174 749	10,01	5 196 550	10,00	5 260 676	9,96	5 542 809	9,62
Gréckokatolícka cirkev na Slovensku	4 900 043	10,27	5 106 921	9,88	5 121 181	9,85	5 163 129	9,78	5 485 991	9,52
Reformovaná kresťanská cirkev na Slovensku	2 653 763	5,56	2 752 563	5,32	2 759 373	5,31	2 779 408	5,26	2 882 710	5,00
Pravoslávna cirkev na Slovensku	2 029 714	4,25	2 078 849	4,02	2 082 235	4,01	2 092 199	3,96	2 165 779	3,76
Evanjelická cirkev metodistická, Slovenská oblasť	329 920	0,69	340 248	0,66	340 960	0,66	343 055	0,65	338 023	0,59
Apoštolská cirkev na Slovensku	493 290	1,03	499 121	0,97	499 523	0,96	500 706	0,95	517 573	0,90
Bratská jednota baptistov v SR	363 336	0,76	366 822	0,71	367 062	0,71	367 769	0,70	373 762	0,65
Cirkev bratská v SR	398 454	0,84	401 850	0,78	402 084	0,77	402 773	0,76	407 690	0,71
Cirkev adventistov siedmeho dňa, Slovenské združenie	40 526	0,08	43 441	0,08	43 642	0,08	44 233	0,08	48 487	0,08
Ústredný zväz židovských náboženských obcí v SR	137 892	0,29	139 891	0,27	140 029	0,27	140 434	0,27	143 281	0,25
Cirkev československá husitská na Slovensku	115 384	0,24	117 166	0,23	117 289	0,23	117 650	0,22	116 944	0,20
Starokatolícka cirkev na Slovensku	127 093	0,27	128 780	0,25	128 895	0,25	129 233	0,24	131 713	0,23
Novoapostolská cirkev v SR	8 382	0,02	8 548	0,02	8 553	0,02	8 556	0,02	8 578	0,01
Ekumenická rada cirkví	74 238	0,16	0	0,00	0	0,00	0	0,00	86 008	0,15
Spolu podpora cirkví	47 716 373	100	51 697 671	100	51 976 831	100	52 798 028	100	57 598 898	100

Zdroj: MK SR

Stratégia štátnej politiky pre oblasť vzťahov štátu s cirkvami a náboženskými spoločnosťami

Štátna politika pre oblasť vzťahov štátu s cirkvami a náboženskými spoločnosťami bola definovaná v programových vyhláseniach vlády SR a strategických dokumentoch, ktoré sa následne pretavujú do návrhov zákonov v pláne legislatívnych úloh vlády SR na príslušné roky.

V nadväznosti na programové vyhlásenie vlády SR bol do plánu legislatívnych úloh vlády SR na rok 2024 zahrnutý návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon o finančnej podpore činnosti cirkví. Navrhnutá novelizácia upravuje výpočet príspevku štátu pre cirkvi a náboženské spoločnosti a zabezpečenie zvýšenia miery solidarity s menšími cirkvami a lepšej predvídateľnosti transparentnosti.

Strategické priority, týkajúce sa cirkevnej politiky boli rozpracované v Stratégii kultúry a kreatívneho priemyslu Slovenskej republiky 2030, ktorá bola schválená vládou SR 12. 6. 2023. V dokumente boli definované pre oblasť cirkví a náboženských spoločností strategické priority, a to koordinovať diskusiu o rôznych formách ich financovania a podporovať medzináboženský dialóg. Podľa vyjadrenia ministerstva je tento dokument v platnosti, avšak sa plánuje novelizovať.

Registrácia cirkví a náboženských spoločností

Štát uznáva len tie cirkvi a náboženské spoločnosti, ktoré sú registrované. Podmienky registrácie sú upravené v zákone o slobode náboženskej viery. Registrujúcim orgánom je Ministerstvo kultúry SR, ktorému môže podať návrh na registráciu prípravný orgán cirkvi alebo náboženskej spoločnosti, ak preukáže, že sa k nej hlási najmenej 50 000 pinoletých členov, ktorí sú občanmi Slovenskej republiky a majú na jej území trvalý pobyt. Táto podmienka platí od 1. 3. 2017, predtým bol početný cenzus 20 000 osôb.

Registráciou získava cirkev a náboženská spoločnosť viacero výhod – okrem nároku na príspevok štátu aj možnosť pôsobiť vo verejných zariadeniach sociálnej starostlivosti, zdravotníckych zariadeniach, vyučovať náboženstvo na štátnych školách, uzatvárať zmluvy o vzájomnej spolupráci so štátom, vykonávať duchovnú činnosť v ozbrojených silách, väzniciach, asistovať pri uzatváraní manželstva s občianskoprávnymi účinkami a iné.

Na Slovensku bolo k 31. 12. 2023 registrovaných 18 cirkví a náboženských spoločností. Štrnásť z nich získalo registráciu na základe zákona o slobode náboženskej viery, ktorý nadobudol účinnosť 1. 9. 1991. Išlo o cirkvi a náboženské spoločnosti, ktoré vykonávali svoju činnosť ku dňu účinnosti tohto zákona na základe štátneho

súhlasu alebo zo zákona. Po roku 1991 boli registrované štyri cirkvi a náboženské spoločnosti, posledná v roku 2007. V preverovaných rokoch 2019 až 2023 neboli začaté žiadne nové konania o návrhu na registráciu a ani o zrušení registrácie cirkvi a náboženskej spoločnosti.

Prehľad registrovaných cirkví a náboženských spoločností s uvedením dátumu registrácie a počtu veriacich podľa sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2021 je uvedený v prílohe 1. Z prehľadu vyplýva, že podmienku 50 000 členov by v súčasnosti splnilo len 5 cirkví z 18. Štyri najmenšie nemajú ani 1 000 členov.

Ministerstvo kultúry SR vedie zoznam registrovaných cirkví a náboženských spoločností, databázu základných informácií o nich, aj databázu základných informácií o neregistrovaných náboženských hnutiach.

Evidencia cirkevných právnických osôb

Ministerstvo kultúry SR vedie evidenciu všetkých právnických osôb podľa zákona o slobode náboženskej viery, vrátane tých, ktoré odvodzujú svoju právnu subjektivitu od cirkví a náboženských spoločností, ak nepodliehajú inej evidencii alebo registrácii a upraví jej podmienky. Ministerstvo kultúry SR upravilo podmienky evidencie cirkevných právnických osôb iba vo svojom vnútornom predpise, nie formou všeobecne záväzného právneho predpisu.

Tabuľka 2 Počet evidovaných cirkevných právnických osôb k 31.12. v rokoch 2019 až 2023

2019	2020	2021	2022	2023
2 905	2 886	2 948	2 954	2 963

Zdroj: Cirkevný odbor MK SR

Zoznam evidovaných cirkevných právnických osôb bol zverejnený na webovom sídle Ministerstva kultúry SR a priebežne aktualizovaný v nadväznosti na vykonané zmeny. Ministerstvo viedlo evidenciu cirkevných právnických osôb, vykonávalo zmeny v evidencii (najmä v názvoch, sídlach, štatútoch, štatutárnych zástupcoch), vydávalo potvrdenia o právnej subjektivite a výpisy z evidencie. V rokoch 2019 až 2023 bolo zaevidovaných 112 subjektov, vyradených 42 subjektov, vykonaných 1 827 zmien v evidencii, vydaných 2 246 potvrdení o právnej subjektivite.

Pri kontrole spisovej dokumentácie vybranej vzorky (58 zaevidovaných subjektov) NKÚ SR zistil, že v troch prípadoch sa v spisovej dokumentácii nenachádzali požadované údaje a dokumentácia v takom rozsahu, ako upravovali platné a účinné podmienky evidencie (rozsah oprávnenia štatutárneho zástupcu konať za subjekt, zriaďovacia listina, základný dokument – najmä štatút, stanovy, poriadok), čím ministerstvo nepostupovalo v súlade s vnútorným predpisom upravujúcim podmienky vedenia evidencie cirkevných právnických osôb.

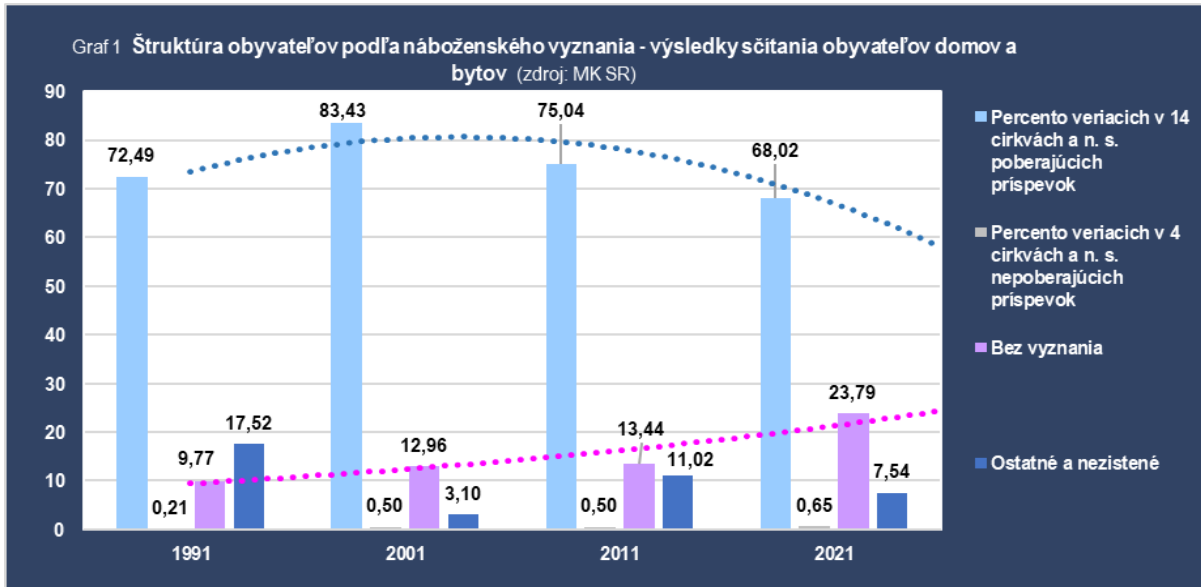
Evidencia cirkevných právnických osôb je vedená vo viacerých excelových a wordových súboroch. V dnešnej elektronickej dobe je to zastaraný spôsob vedenia informácií pri takom veľkom počte subjektov a úkonov s nimi súvisiacich (zmeny, výpisy a pod.). Vytvorením jednotného a užívateľsky prívetivého softvérového prostredia by sa znížila administratívna záťaž, zefektívnila a zjednotila procesy evidencie cirkevných právnických osôb.

Poskytovanie príspevku štátu cirkvám a náboženským spoločnostiam

Príspevok štátu predstavuje sumu finančných prostriedkov každoročne poskytovanú cirkvi alebo náboženskej spoločnosti z rozpočtovej kapitoly Ministerstva kultúry SR. Spôsob jeho výpočtu, podmienky vyplácania a účel použitia upravuje zákon o finančnej podpore činnosti cirkví, ktorý nadobudol účinnosť 1. 1. 2020. Zákomom bol nahradený model financovania cirkví a náboženských spoločností platný od roku 1949, ktorým štát poskytoval príspevok na úhradu osobných požitkov duchovných (platy a odvody) a prevádzku ústredí (biskupské úrady). Od roku 2020 sa príspevok vypočítava zo sumy predchádzajúceho roka, zvýšenej o valorizáciu, ktorá je z 20 % naviazaná na medziročný rast inflácie a z 80 % na valorizáciu platových taríf zamestnancov vo verejnej správe.

Zákom upravuje aj zmenu výšky príspevku s ohľadom na zvýšenie alebo pokles počtu veriacich cirkví a náboženských spoločností (poberajúcich príspevok od štátu) o viac ako 10 %, zistený z posledného sčítania obyvateľov, domov a bytov Štatistickým úradom SR. Na výpočet celkového príspevku ministerstvo použilo vzorec, ktorý je prílohou zákona (príloha 2 tejto správy).

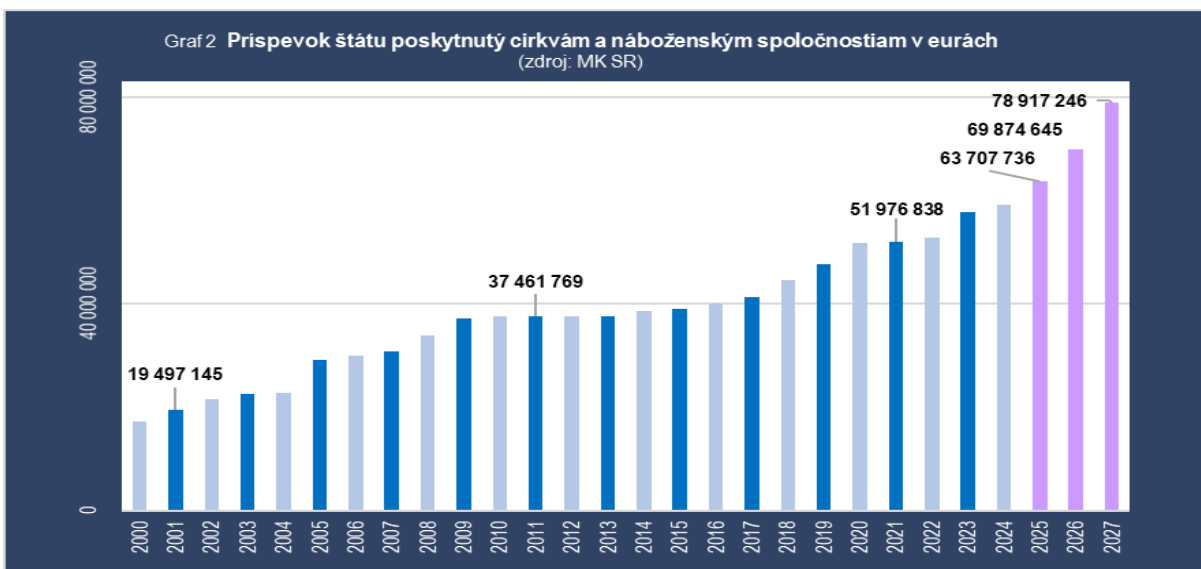
Pri poslednom sčítaní obyvateľov, domov a bytov v roku 2021 klesol počet veriacych v cirkvách a náboženských spoločnostiach poberajúcich príspevok štátu v porovnaní so sčítaním v roku 2011 – o 343 492 veriacych, čo predstavovalo pokles o 8,48 %. Keďže pokles nebol väčší ako 10 %, nebola vykonaná žiadna úprava výšky príspevku. Štyri cirkvi mali pritom za 10 rokov pokles veriacych väčší ako 10 %, od Reformovanej kresťanskej cirkvi s 13,7-percentným poklesom veriacych až po Evanjelickú cirkev metodistickú, ktorej počet veriacych poklesol o 70,8 %. V grafe 1 je uvedená štruktúra obyvateľov podľa náboženského vyznania na základe výsledkov sčítania obyvateľov, domov a bytov v období 30 rokov.

NKÚ SR konštatuje, že Ministerstvo kultúry SR postupovalo pri výpočte príspevku štátu v súlade so zákonom o finančnej podpore činnosti cirkví a správne vo vzorci zohľadnilo hodnoty priemernej miery medziročného rastu inflácie a valorizácie plátov zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme.

Ministerstvo kultúry SR každý rok oznámilo listom jednotlivým cirkvám a náboženským spoločnostiam výšku príspevku štátu. Príspevok bol poskytovaný na mesačnej báze vo výške 1/12 z celkového príspevku určeného konkrétnej cirkvi alebo náboženskej spoločnosti v zákonom stanovenom termíne, t. j. spravidla v prvý pracovný deň v kalendárnom mesiaci.

Prostriedky zo štátneho rozpočtu poskytnuté cirkvám a náboženským spoločnostiam v rokoch 2000 až 2024 a predpokladaná výška príspevku štátu na roky 2025 až 2027 (v prípade schválenia novely zákona o finančnej podpore činnosti cirkví Národnou radou SR) sú uvedené v grafe 2.

Národná rada SR schválila 27. 11. 2024 novelu zákona o finančnej podpore činnosti cirkví. Novela nadobudne účinnosť 1. 1. 2025. Cieľom novely je zmena výpočtu príspevku štátu pre cirkvi a náboženské spoločnosti, a to naviazaním jeho výšky na mieru medziročného nárastu minimálnej mzdy. Nová úprava so sebou prinesie výrazné zvýšenie výdavkov štátu na financovanie cirkví a náboženských spoločností a požiadavku na navýšenie rozpočtu kapitoly Ministerstva kultúry SR. Porovnanie príspevku štátu pre cirkvi a náboženské spoločnosti podľa predloženého návrhu a aktuálne platného modelu financovania je uvedené v tabuľke č. 3.

Tabuľka 3 Porovnanie navrhnutého a aktuálneho modelu financovania cirkví a náboženských spoločností (v eurách)

	2024	2025	2026	2027
Výška príspevku podľa predloženého návrhu	59 066 775	63 707 736	69 874 645	78 917 246
Výška príspevku podľa aktuálneho znenia zákona	59 066 775	60 311 903	60 677 393	61 171 307
Rozdiel (rozpočtovo nekrýty vplyv)	0	3 395 833	9 197 252	17 745 939
Navýšenie v porovnaní s rokom 2024	0 %	8 %	18 %	34 %

Zdroj: NR SR

Rozpočtovo nekrýty vplyv by mal byť, podľa návrhu zákona, riešený pri príprave rozpočtu verejnej správy na príslušný rozpočtový rok z rozpočtovej kapitoly Všeobecná pokladničná správa.

Kontrolná činnosť Ministerstva kultúry SR

Cirkvi a náboženské spoločnosti každoročne predkladali Ministerstvu kultúry SR správu o hospodárení s finančnými prostriedkami, ktorou deklarovali vyúčtovanie príspevku štátu. Ministerstvo kultúry SR malo povinnosť zo zákona o finančnej kontrole a audite a v zmysle internej smernice MK SR č. 2/2017 o finančnom riadení a finančnej kontrole vykonať administratívnu finančnú kontrolu vyúčtovania príspevku štátu. V rokoch 2019 až 2021 si túto povinnosť nespĺnilo. V rokoch 2022 a 2023 bola administratívna finančná kontrola vykonaná na základe opatrení, ktoré boli prijaté k zisteniam interného auditu.

Kontrolou NKÚ SR bolo zistené, že Ministerstvo kultúry SR porušilo zákon o finančnej kontrole a audite aj v prípade nevykonania administratívnej finančnej kontroly refundácie finančných nákladov na geodetické práce, ktoré súviseli s plnením osobitného predpisu o zmiernení niektorých krivd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam.

V období rokov 2019 až 2023 vykonalo ministerstvo v rámci svojej kontrolnej pôsobnosti tri kontroly hospodárenia s príspevkom štátu u prijímateľov príspevku v Rímskokatolíckej cirkvi (Biskupstvo Banská Bystrica, Košická arcidiecéza a Bratislavská arcidiecéza). Všetky tri finančné kontroly na mieste boli zamerané na hospodárenie s verejnými prostriedkami určenými na financovanie činnosti cirkví a náboženských spoločností. Ich cieľom bolo overiť a hodnotiť hospodárnosť, efektívnosť, účinnosť a účelnosť pri hospodárení s prostriedkami štátneho rozpočtu, určenými na financovanie činnosti cirkví a náboženských spoločností. Kontrolou bolo zistené napr. porušenie finančnej disciplíny, a to použitím finančných prostriedkov nad rámec oprávnenia, či nedodržaním hospodárnosti, efektívnosti a účinnosti pri použití finančných prostriedkov a nedostatky boli zistené aj pri vyúčtovaní finančného príspevku. Ministerstvu kultúry SR boli predložené opatrenia na odstránenie kontrolou zistených nedostatkov a správy o plnení/splnení opatrení.

Ďalšie zdroje financovania cirkví a náboženských spoločností

Štát podporuje cirkvi a náboženské spoločnosti aj poskytovaním účelových dotácií podľa osobitných zákonov, najmä z rozpočtovej kapitoly Ministerstva kultúry SR, Úradu vlády SR, Všeobecnej pokladničnej správy (v správe Ministerstva financií SR). Dotácie cirkvám a náboženským spoločnostiam poskytujú aj obce, mestá a vyššie územné celky na základe všeobecne záväzných nariadení.

Ministerstvo kultúry SR poskytuje dotácie v rámci dotačného programu Obnovme si svoj dom, ktorý je určený na rekonštrukciu pamiatok na Slovensku. O príspevok môžu požiadať vlastníci aj správcovia národnej kultúrnej pamiatky. Pamiatkový úrad SR eviduje približne 10 tisíc nehnuteľných a 16 tisíc hnuteľných národných kultúrnych pamiatok, pričom v majetku cirkví sa nachádza cca 26 % všetkých pamiatkových objektov v Slovenskej republike. V kontrolovanom období boli cirkvám a náboženským spoločnostiam poskytnuté z kapitoly Ministerstva kultúry SR účelové dotácie na obnovu pamiatok v celkovej výške 26 125 918 eur.

Tabuľka 4 Poskytnuté dotácie cirkvám a náboženským spoločnostiam v rámci programu Obnovme si svoj dom (v eurách)

Dotácia Obnovme si svoj dom	2019	2020	2021	2022	2023
Bežné výdavky – 642 007 Cirkvi, náboženskej spoločnosti a cirkevnej charite					
01 Obnova kultúrnych pamiatok	2 504 700	2 447 508	2 318 600	2 070 160	1 445 000
02 Obnova kultúrnych pamiatok v lokalitách svetového kultúrneho dedičstva	451 500	290 500	431 700	411 953	558 600
03 Aktivity kultúrnej politiky a edičnej činnosti v oblasti ochrany pamiatkového fondu	6 000	7 000	17 500	10 000	9 000
04 Obnova a konzervácia torzálnej architektúry a historických parkov	0	0	27 857	38 500	67 500
06 Reštaurovanie národných kultúrnych pamiatok	0	0	0	0	929 000
Spolu v eurách	2 962 200	2 745 008	2 795 657	2 530 613	3 009 100
Kapitálové výdavky – 722 002 Cirkvi					
01 Obnova kultúrnych pamiatok	255 500	311 400	171 500	173 400	277 000
02 Obnova kultúrnych pamiatok v lokalitách svetového kultúrneho dedičstva	53 300	154 000	59 000	86 900	157 000
05 Komplexná rekonštrukcia národných kultúrnych pamiatok	0	0	1 160 000	2 780 000	1 480 097
06 Modernizácia a komplexná rekonštrukcia národných kult. pamiatok s prioritou ochrany a obnovy	3 228 743	1 716 500	0	0	19 000
Spolu v eurách	3 537 543	2 181 900	1 390 500	3 040 300	1 933 097
Dotácia celkom v eurách	6 499 743	4 926 908	4 186 157	5 570 913	4 942 197

Zdroj: MK SR

Ďalšou formou štátnej podpory cirkví a náboženských spoločností sú oslobodenia a úľavy na daniach a poplatkoch podľa osobitných predpisov. Napríklad podľa zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov sú od dane oslobodené výnosy z kostolných zbierok, cirkevných úkonov a príspevky plynúce registrovaným cirkvám a náboženským spoločnostiam. Podľa zákona č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady v znení neskorších predpisov sú od dane z nehnuteľností oslobodené pozemky a stavby alebo ich časti vo vlastníctve cirkví a náboženských spoločností, ktoré slúžia na vzdelávanie, na vedeckovýskumné účely alebo na vykonávanie náboženských obradov. Podľa zákona č. 161/2005 Z. z. o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam a prechode vlastníctva k niektorým nehnuteľnostiam sú konania súvisiace s vydaním nehnuteľných vecí cirkvám, podľa tohto zákona, oslobodené od správnych poplatkov a súdnych poplatkov.

Štát tiež uhrádza náklady spojené s prípadným zameraním vydaných nehnuteľností. V preverovanom období Ministerstvo kultúry SR refundovalo dvom cirkvám – Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku a Rímskokatolíckej cirkvi na Slovensku náklady na geodetické práce súvisiace s vrátením nehnuteľností v celkovej výške 146 177 eur.

Vlastnými zdrojmi financovania cirkví a náboženských spoločností sú členské cirkevné príspevky, dary, kostolné zbierky, výnosy z verejných zbierok, výnosy z vlastného majetku, z vlastnej činnosti a iné. Tieto údaje však nie sú verejne dostupné.

Financovanie cirkví a náboženských spoločností v iných krajinách

V zahraničí existujú rôzne systémy financovania cirkví, ktoré vo všeobecnosti možno rozdeliť do troch základných skupín.

Prvý systém	Financovanie cirkví štátom	Belgicko, Luxembursko, Grécko, niektoré kantóny Švajčiarska a Chorvátsko
Druhý systém	Dary a zbierky	USA, Francúzsko, Portugalsko, Írsko, Holandsko
	Cirkevná daň alebo jej ekvivalent	Nemecko, Švajčiarsko, Fínsko, Dánsko, Švédsko a Island
	Daňová asignácia	Taliano, Španielsko a Maďarsko (má špecifiká)
Tretí systém	Prioritné financovanie majetkovými výnosmi	Veľká Británia a Vatikán. Vo Veľkej Británii je štátna „Church of England“, na ktorej čele stojí hlavný predstaviteľ anglického kráľovského dvoru – kráľ. Aj keď ide o štátnu cirkev, nie je financovaná štátom. Financuje sa sama z výnosov svojho pomerne obrovského majetku. Popri tom sú ďalšími zdrojmi poplatky, dary či dobrovoľné príspevky.

Systém financovania cirkví a náboženských spoločností v Českej republike, Rakúsku a Maďarsku je uvedený v prílohe 3 tejto správy.

Záver

Ministerstvo kultúry SR prostredníctvom cirkevného odboru riadi a koordinuje tvorbu štátnej politiky v oblasti vzťahov štátu s cirkvami a náboženskými spoločnosťami, zabezpečuje podľa všeobecne záväzných právnych predpisov a medzinárodných zmlúv, výkon štátnej správy vo veciach cirkví a náboženských spoločností, s ktorými spolupracuje na základe partnerstva. Ministerstvo kultúry SR zo svojej rozpočtovej kapitoly poskytuje registrovaným cirkvám a náboženským spoločnostiam finančné príspevky štátu, ktoré sú významným zdrojom ich financovania. Okrem finančného príspevku sú cirkvi a náboženské spoločnosti na Slovensku podporované formou účelových dotácií z príslušných rezortov, najmä Ministerstva kultúry SR, Úradu vlády SR, ako aj formou oslobodenia a úľav na daniach a poplatkoch.

Podpora cirkví a náboženských spoločností zo strany štátu je daná historicky. Už od 19. storočia – v dobách Rakúsko-Uhorskej monarchie, sa im priznával štatút verejnoprávnej ustanovizne. Cirkvám a náboženským spoločnostiam bola poskytovaná hmotná a finančná podpora z verejných zdrojov. Podobný princíp bol prevzatý aj do prvej ČSR, v ktorej mali nárok na pravidelnú dotáciu zo štátneho rozpočtu. Po roku 1948 sa cirkvi a náboženské spoločnosti dostali pod kontrolu štátnej pomoci. Štát im poskytoval úhradu vecných nákladov spojených s ich činnosťou, ako aj osobné požitky duchovných. Po roku 1989 bolo cirkvám a náboženským spoločnostiam prinavrátené ich autonómne a samosprávne postavenie v spoločnosti, dvoma reštitučnými zákonmi im boli vrátené majetky, bola odstránená kontrola a dohľad zo strany štátnych orgánov. Ekonomická väzba na štát však nebola v plnom rozsahu odstránená. Výška poskytovaného príspevku štátu rastie – z cca 17 mil. eur v roku 2000 vzrástol na vyše 59 mil. eur v roku 2024. Naproti tomu počet veriacich klesá. Pri porovnaní údajov zo sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2021 a v roku 2001 bol zaznamenaný pokles počtu veriacich v 14 cirkvách a náboženských spoločnostiach poberajúcich príspevkov štátu v priebehu 20 rokov o 781 701 veriacich, čo predstavuje pokles o 17,4 %.

Počas účinnosti zákona o finančnej podpore činnosti cirkví v kontrolovanom období rokov 2020 až 2023 sa výška celkového príspevku štátu zvýšila o 11,4 %. Výpočet výšky finančného príspevku štátu bude podľa novely zákona účinnej od 1. 1. 2025 naviazaný na ukazovateľ miery medziročného rastu sumy mesačnej minimálnej mzdy v roku predchádzajúcom výpočtu sumy. Medziročné navýšenie príspevku štátu je navrhnuté na 1,1-násobok sumy nárastu príspevku štátu podľa tejto miery rastu minimálnej mzdy. Novela predpokladá už v prvom roku svojej účinnosti navýšenie o 7,9 % oproti roku 2024, v roku 2026 o 9,7 % oproti roku 2025 a v roku 2027 o 12,9 % oproti roku 2026.

Reakcia kontrolovaného subjektu

Kontrola bola ukončená protokolom o výsledku kontroly. Ministerstvo kultúry SR vzneslo námietky proti pravdivosti, úplnosti a preukázateľnosti troch kontrolných zistení. V prípade jedného kontrolného zistenia bola námietka vyhodnotená ako opodstatnená. NKÚ SR uložil Ministerstvu kultúry SR prijať opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov a predložiť správu o ich plnení. NKÚ SR bude plnenie prijatých opatrení monitorovať a vyhodnocovať.

Kontakt

Najvyšší kontrolný úrad SR

Priemyselná 2
824 73 Bratislava 26
☎ +421 250 114 911
✉ info@nku.gov.sk

Ministerstvo kultúry SR

Námestie SNP 33
813 31 Bratislava
☎ +421 204 482 213
✉ kqtsu@culture.gov.sk

Zoznam použitých skratiek

Skrátený názov	Úplné znenie
Kompetenčný zákon	Zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov
Ministerstvo kultúry SR, ministerstvo NKÚ SR	Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky
Zákon o slobode náboženskej viery	Zákon č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností v znení neskorších predpisov
Zákon o finančnej kontrole a audite	Zákon č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
Zákon o finančnej podpore činnosti cirkví	Zákon č. 370/2019 Z. z. o finančnej podpore činnosti cirkví a náboženských spoločností
Zákon o hospodárskom zabezpečení cirkví	Zákon č. 218/1949 Zb. o hospodárskom zabezpečení cirkví a náboženských spoločností štátom v znení neskorších predpisov

Prílohy

PRÍLOHA 1 – REGISTROVANÉ CIRKVI PÔSOBIACE NA ÚZEMÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY

	Názov cirkvi alebo náboženskej spoločnosti	Dátum registrácie	Počet veriacich podľa SODB* 2021
1.	Apoštolská cirkev na Slovensku	pred 01.09.1991	9 044
2.	Bratská jednota baptistov v Slovenskej republike	pred 01.09.1991	3 883
3.	Cirkev adventistov siedmeho dňa, Slovenské združenie	pred 01.09.1991	3 001
4.	Cirkev bratská v Slovenskej republike	pred 01.09.1991	3 440
5.	Cirkev československá husitská na Slovensku	pred 01.09.1991	581
6.	Evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku	pred 01.09.1991	286 907
7.	Evanjelická cirkev metodistická, Slovenská oblasť	pred 01.09.1991	3 018
8.	Gréckokatolícka cirkev v Slovenskej republike	pred 01.09.1991	218 235
9.	Kresťanské zbory na Slovensku	pred 01.09.1991	18 553
10.	Pravoslávna cirkev na Slovensku	pred 01.09.1991	50 677
11.	Reformovaná kresťanská cirkev na Slovensku	pred 01.09.1991	85 271
12.	Rímskokatolícka cirkev v Slovenskej republike	pred 01.09.1991	3 038 511
13.	Starokatolícka cirkev na Slovensku	pred 01.09.1991	1 778
14.	Ústredný zväz Židovských náboženských obcí v Slovenskej republike	pred 01.09.1991	2 007
15.	Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia v Slovenskej republike	24.03.1993	16 416
16.	Novoapoštolská cirkev v Slovenskej republike	01.09.2001	73
17.	Cirkvi Ježiša Krista Svätých neskorších dní v Slovenskej republike	18.10.2006	377
18.	Bahájske spoločenstvo v Slovenskej republike	19.04.2007	311

Zdroj: webové sídlo MK SR, Štatistický úrad SR

*SODB sčítanie obyvateľov, domov a bytov

PRÍLOHA 2 – VZOREC NA VÝPOČET SUMY PRÍSPEVKU ŠTÁTU

$P_t = P_{t-1} * 0,2 * (1 + CPI_{t-2}) + P_{t-1} * 0,8 * (1 + V_t)$, pričom $CPI_{t-2} \geq 0$

Ak je hodnota $CPI_{t-2} < 0$, dosadí sa do vzorca hodnota $CPI_{t-2} = 0$, kde

P_t je príspevok štátu na príslušný rozpočtový rok (t), na ktorý sa príspevok štátu určuje a

P_{t-1} je príspevok štátu na rok predchádzajúci príslušnému rozpočtovému roku.

CPI_{t-2} je priemerná miera medziročného rastu inflácie v hospodárstve Slovenskej republiky, zistená Štatistickým úradom SR, vyjadrená indexom CPI za rok, ktorý dva roky predchádza príslušnému rozpočtovému roku, na ktorý sa príspevok štátu určuje, vyjadrená v percentách, pričom do vzorca sa vkladá percento v tvare desatinného čísla zaokrúhleného na tri desatinné miesta (napríklad 1 % = 0,010).

Hodnota CPI_{t-2} zistená Štatistickým úradom SR v %

2018	2019	2020	2021
2,5	2,7	1,9	3,2

Zdroj: webové sídlo Štatistického úradu SR

V_t je miera zvýšenia základnej stupnice platových taríf zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme, schválenej na rok, na ktorý sa príspevok štátu určuje, vyjadrená v percentách, pričom do vzorca sa vkladá percento v tvare desatinného čísla zaokrúhleného na tri desatinné miesta (napríklad 1 % = 0,010).

Valorizácie platov zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme sú uvedené v kolektívnych zmluvách, ktoré sú zverejnené na webovom sídle Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR. V kontrolovanom období boli uzatvorené tri kolektívne zmluvy, ktoré ovplyvnili výpočet príspevku štátu; konkrétne:

- na roky 2019 až 2020, podľa ktorej sa základná stupnica platových taríf zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme zvýšila od 1. 1. 2020 o 10 %,
- na rok 2021 nebola zohľadnená valorizácia platových taríf,
- na rok 2022, podľa ktorej sa základná stupnica platových taríf zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme zvýšila od 1. 7. 2022 o 3 %,
- na rok 2023, podľa ktorej sa základná stupnica platových taríf zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme zvýšila od 1. 1. 2023 o 7 % a od 1. 9. 2023 o ďalších 10 %.

PRÍLOHA 3 – SPÔSOB FINANCOVANIA CIRKVI A NÁBOŽENSKÝCH SPOLOČNOSTÍ VO VYBRANÝCH KRAJINÁCH

Česká republika

V roku 1991 bol pre ČSFR prijatý zákon upravujúci postavenie a slobodu cirkví a náboženských spoločností. Po rozdelení republiky bol v Českej republike prijatý zákon č. 3/2002 Sb. o slobode náboženského vyznania a postavení cirkví a náboženských spoločností. V Českej republike bolo do roku 2012 financovanie cirkví a náboženských spoločností upravené zákonom o hospodárskom zabezpečení cirkví a náboženských spoločností. Podľa tohto zákona štát poskytoval registrovaným cirkvám a náboženským spoločnostiam, ktoré vykonávali zvláštne práva (napr. vyučovať náboženstvo na štátnych školách, vykonávať obrady, cirkevné sobášne, zriaďovať cirkevné školy a pod.), úhradu osobných požitkov duchovných pôsobiacich ako zamestnancov cirkví a náboženských spoločností, pričom celkový rozsah úhrady na tieto požitky stanovoval štátny rozpočet.

K zmene systému financovania prišlo od 1. 1. 2013, kedy nadobudol účinnosť zákon č. 428/2012 Sb. o majetkovom vyrovnaní s cirkvami a náboženskými spoločnosťami. Zákon upravuje vysporiadanie krívd, ktoré boli spáchané komunistickým režimom v období od 25. 2. 1948 do 1. 1. 1990. Na účel posilnenia právnej istoty a stability tohto riešenia, Česká republika uzatvorila 28. 2. 2013 s dotknutými cirkvami a náboženskými spoločnosťami zmluvy o majetkovom vysporiadaní. Pri realizácii majetkového vyrovnania s cirkvami a náboženskými spoločnosťami je možné zdroje rozdeliť na stále, ktoré majú byť základom pre samofinancovanie cirkví a náboženských spoločností a na zdroje dočasné.

Medzi stále zdroje možno zaradiť najmä príspevky fyzických a právnických osôb, príjmy z predaja a prenájmu hnuteľného a nehnuteľného majetku cirkví a náboženských spoločností, úroky z vkladov, dary a dedičstvo, pôžičky a úvery a pod.

K dočasným zdrojom, súvisiacim s realizáciou zákona č. 428/2012 Sb., patrili fyzické reštitúcie, a zároveň sú od roku 2013 cirkvi a náboženské spoločnosti, ktoré uzatvorili so štátom zmluvu o vysporiadaní, vyplácané zo štátneho rozpočtu

- *paušálna finančná náhrada* po dobu 30 rokov – ide o náhradu za hnuteľný a nehnuteľný majetok, ktorý nie je možné cirkvám a náboženským spoločnostiam z rôznych dôvodov vrátiť, pričom celková výška náhrady je vyčíslená priamo v zákone,
- *príspevok na podporu činnosti* – vyplácaný je cirkvám a náboženským spoločnostiam po dobu 17 rokov (tzv. prechodné obdobie), pričom v prvých troch rokoch prechodného obdobia je príspevok vyplácaný v plnej výške, ktorá bola cirkvám a náboženským spoločnostiam vyplatená v roku 2011 ešte podľa predchádzajúcej právnej úpravy a od štvrtého roku sa jeho výška každoročne znižuje o 5 %.

V Českej republike majú cirkvi a náboženské spoločnosti, vrátane ich evidovaných právnických osôb, rovnaké možnosti financovania, ako iné fyzické a právnické osoby, od orgánov spravujúcich verejné rozpočty, napr. v oblasti školstva; charitatívnej, sociálnej a zdravotnej starostlivosti; pri oprave, obnove a údržbe kultúrnych pamiatok v ich vlastníctve a taktiež môžu žiadať o granty/dotácie na svoje kultúrne a náboženské aktivity. Zároveň sú cirkvám a náboženským spoločnostiam priznané výrazné daňové oslobodenia.

Zákon o majetkovom vyrovnaní s cirkvami a náboženskými spoločnosťami v Českej republike je postavený na vybudovaní financovania cirkví a náboženských spoločností nezávisle od priamej štátnej podpory a vedie tak k odluke cirkví od štátu, ku ktorej by malo prísť v roku 2030 a to po 17 rokoch vyplácania príspevku na podporu činnosti. Koniec vyplácania ročných náhrad za nevydaný hnuteľný a nehnuteľný majetok skončí v roku 2043.

Rakúsko

Pred rokom 1938 boli cirkvi v Rakúsku financované takým istým spôsobom, ako to bolo v Československu. V súčasnosti sú cirkvi financované prevažne formou *cirkevného príspevku*, ktorý bol zavedený v čase nacistického režimu. Zákon o cirkevnom príspevku bol recipovaný v roku 1945 do obnovenej Rakúskej republiky, čím vošiel natrvalo do Rakúskeho konfesného práva. Jeho zavedením boli cirkvi donútené vybudovať vlastnú správu cirkevných príspevkov, ktoré stanovujú cirkvi, ale vyžadujú schválenie štátnym dozom, ktorý spadá pod ministerstvo školstva. Povinnosť prispievať majú všetci plnoletí členovia. Základom cirkevného príspevku je hrubý príjem a jeho výška je zhruba 1,1 %.

Rakúsko sa v zmysle Viedenskej zmluvy zaviazalo nahradiť finančné škody, ktoré vznikli cirkvám počas nacistickej okupácie. S Katolíckou cirkvou boli podpísané medzinárodné zmluvy a prišlo aj k právnemu vyrovnaniu s Evanjelickou a Starokatolíckou cirkvou, ako aj so Židovskou náboženskou obcou. Na základe dohody väčšina majetku náboženského fondu (ten vznikol pred rokom 1938, ako následok Jozefinských reforiem, kedy bola skonfiškovaná značná časť majetku cirkvi, majetok však nebol úplne zoštatnený, ale boli z neho vytvorené náboženské fondy tzv. Maticy, ktoré spravoval štát a slúžili pre zabezpečenie potrieb Katolíckej cirkvi a neskôr aj iných cirkví) prešla na štát a ako protihodnota bolo cirkvi poskytnuté jednorazové odškodnenie a ďalšie trvalé príspevky z rozpočtu. Podobné opatrenia sa týkali Evanjelickej a Starokatolíckej cirkvi a Židovskej náboženskej obce.

V súčasnosti štát znáša 100 % nákladov na výučbu náboženstva na školách, plne sú hradené platy učiteľov cirkevných škôl, ktoré majú verejnoprávny charakter a tiež štátne teologické fakulty. Štát znáša aj náklady a financovanie platov duchovných v armáde a väzenskej službe.

Právnické osoby slúžiace na podporu všeobecne prospešných, dobročinných a cirkevných cieľov a právnické osoby založené výhradne na účely náboženských cieľov majú rôzne daňové úľavy a oslobodenia.

Maďarsko

Maďarsko v júni 1990 podpísalo Dohodu medzi Maďarskou republikou a Svätou stolicou, ktorá bola postúpená do parlamentu na ratifikáciu. V tomto období sa riešila hlavne záťaž z minulosti, najmä krivdy z vyvlastnenia majetku, formou odškodnenia za vlastníctvo. Zákon o usporiadaní vlastníctva bývalých nehnuteľností cirkví (1991) ustanovil, že proces odškodnenia sa má dokončiť v roku 2001. Na základe Majetkovej zmluvy medzi Maďarskou republikou a Svätou stolicou, ratifikovanou parlamentom v roku 1998, sa tento proces presunul až do roku 2011.

Reštitúcia zahŕňala všetky registrované cirkvi v Maďarsku. Každoročne malo byť cirkvám vrátených 5 % nehnuteľností. Ostatný majetok, ktorý nebol fyzicky reštituovaný, bol prevedený do virtuálneho fondu, ktorý má povahu dlhodobého vkladu a má byť valorizovaný podľa inflácie forintu. Cirkvám bol na časovo neobmedzenú dobu vyplácaný výnos z tohto majetku, a to v rokoch 1998 až 2000 vo výške 4 % a od roku 2001 vo výške 5 %. Podľa Majetkovej zmluvy zasa Katolícka cirkev považovala svoj reštitučný nárok za uspokojený.

Majetková zmluva so Svätou stolicou upresňuje aj formu nepriamej podpory Katolíckej cirkvi, ktorá sa v zákonodarstve rovnoprávne prejavila aj pre ostatné cirkvi. Stanovuje sa v nej, že dosiaľ platné daňové úľavy, ako pre fyzické, tak pre právnické osoby, ktoré sa týkajú katolíckej cirkvi, nebudú menené bez jej súhlasu. Štát sa tiež zaviazal spolupracovať s cirkvou pri údržbe, zhodnocovaní a obnove kultúrnych pamiatok hnuťelných i nehnuteľných. Cirkvi sú vyňaté z povinnosti odvádzať rôzne dane a poplatky.

Až do roku 1998 boli cirkvi financované štátom. Podľa Majetkovej zmluvy sa od 1. 1. 1998 presadilo financovanie cirkví prostredníctvom *asignácie dane*, ktorá mala cirkvi osamostatniť. Asignácia je možná vo výške 1 % dane z príjmu fyzických osôb. Zaujímavosťou systému bola garancia vlády, ktorá zaručovala registrovaným cirkvám dosiahnuť počas prvých 5 rokov od zavedenia tohto systému rovnaký príjem, ktorý tieto cirkvi dosahovali počas roku 1998 vo forme priamych štátnych dotácií. V tomto systéme boli prostriedky alokované na základe počtu daňovníkov, ktorí asigovali v prospech niektorej cirkvi, namiesto alokovania na základe samotnej výšky dane. Taktiež zaručoval doplnenie asigovanej čiastky pre cirkvi na úroveň 0,5 % celej sumy dane z príjmov v prípade, že asigované čiastky dane daňovníkov, ktorí sa rozhodli asigovať bude nižší ako toto percento.

Ďalšia zaujímavosť je, že platca dane rozhoduje o percente vlastnej dane z príjmu a nie o percente celkového štátneho výnosu z dane z príjmu, ako je to v Taliansku. V roku 2001 prišlo k modifikácii tohto systému. V roku 2002 sa garantovaná čiastka zvýšila na 0,8 % a pre rok 2003 až na 0,9 %. Samotná asignácia je len doplnkovým, nie nosným spôsobom financovania.